

*Houf skotačících psic, jež požírají kaši,
křik zlatých paláců k vám vzduchem burácí;
Pleňte! Noc radosti se v prudkých křečích snáší
do ulic do domů! Ó, smutní pijáci,
pijte! Až zahoří zář bílých světel, pleníc
a odhalujíc cíp všech možných pokladů,
budete slintati jak děti do svých sklenic
a pohledem upřeným k bílému západu.*

Vy ústa děsivá, vy, jež jste samá špína, pracujte rychleji a urážejte čich!

Nalijte na stoly těm otupělcům absint!

Pohledte, vítězi, jak splask vám hanbou břich.

Otevřte chřípí, ať se skvělým pachem zpije.

Prolijte hrdlem jed a buďte veselí,

Založte ručičky za svoje šíje!

Básník vám povídá: Blázněte, zbabělí!

*A. Rimbaud
úryvek z básně Pařížské orgie*

Zelená víla

Řecká bohyně Artemis byla dcerou nejvyššího boha Dia a Titánky Léty, vlastní sestra boha světla a Slunce Apollóna.

Jako ochránkyně přírody měla Artemis na starosti její plodnost, tedy úrodu polní i luční, a čistotu pramenů. Kromě toho ochraňovala rodičky, narozené děti a mladé dívky. Její hlavní činností byl ovšem lov.

*Dej mi prosím tě věčné
panenství a stejné množství
jmen, jako má můj bratr
Apollón, luk a šípy, jako má
on. Chtěla bych přinášet
světlo a vodu z Měsíce. Dej
mi také loveckou tuniku ke
kolenům a šedesát mladých
mořských nymf, všechny
stejně staré, které budou
tvořit mou družinu. K nim
dvacet říčních nymf
z krétského Amnisu, aby se
staraly o mé lovecké boty a
krmily mé psy, když nebudu
zrovna na lovu. Chci všechny
hory světa a nakonec
jakékoliv město, které mi
budeš chtít dát, jedno mi
bude úplně stačit, protože
mám v úmyslu žít v horách.*

*Ne jedno, ale třicet měst a
podíl v mnoha dalších, jak na
pevnině, tak na ostrovech.
Jmenuji tě strážkyní jejich
cest a přístavů.*

V blízkosti Efesu Řekové postavili Artemidě skvostný chrám, vůbec první v ionském slohu. Uctívali ji už Chetitě, říkali jí Aritma. Od Řeků úctu k Artemidě převzali Římané, nazvali ji Dianou.

Z řeckých bájí ovšem známe spíše Artemidinu krutou tvář.

Thébský lovec Aktaión ji zahlédl nahou při koupeli v lesním prameni. Proměnila ho v jelena a pošvala na něj jeho vlastní smečku psů. Ti ho rozsápali.

Když jí kalydónský král Oineus zapomněl přinést oběť, poslala do jeho země obrovského kance, který vše ničil.

Z žárlivosti nechala zabít lovce Órióna. Zamiloval se do bohyně ranních červánků Éós a Artemis ho ze žárlivosti při pokusu o útěk z družiny zastřelila šípem.

Nejhorší však byla Artemidina msta na thébské královně Niobé za urážku své matky. Zahubila všech jejích sedm dcer.

Lidé ji obdivovali a zároveň se jí báli. Přinášeli oběti, pořádali chrámové slavnosti. Děkovali jí za návrat z cesty, zdravé miminko, úrodu, která uživila rodinu do další sklizně, čistou vodu a lovecké štěstí. Naopak bloudění, nezdary na cestách, hlad, nemoc, kance nebo jelena pustošícího pole, strádání, bolest při porodu nebo smrt přičítali jejímu hněvu a hleděli si ji udobřit. V jarních měsících jí přinášeli obětního jelena, upečeného z těsta a zavěšeného v posvátném háji nebo položeného před její chrámový oltář. Chtěli si ji naklonit přes její loveckou vášeň.

Pokud si ji lidé však nepohněvali, pomáhala. **Na svět přinesla lidem prospěšnou bylinu, jmenuje se, Artemisia.**

Česky se tento Artemidin dar nazývá pelyněk. V Evropě roste několik druhů, např. *Artemisia vulgaris* (pelyněk černobýl), *A. absinthium* (pelyněk pravý), *A. pontica* (pelyněk pontický), *A. campestris* (pelyněk ladní).

Rostlina obsahuje velké množství účinných látek, z nichž mnohé se vyznačují výraznou hořkou až trpkou chutí. Při slavnostech bohyně Artemis (a Diany) se připravovala jídla kořeněná pelyňkem, podávaly se hořké pelyňkové nápoje. Ty podporovaly chuť k jídlu, ale jejich užití mělo i rituální smysl. Do člověka přecházela část sil a schopností velké bohyně. **Od hořkého bylinného nápoje vychází i druhové jméno nejpoužívanějšího z pelyňků Artemisia absinthium.**

Řecké slovo apsinthiom znamenalo nepitelný, nepoživatelný.

***Artemisia absinthium* L.**

Pelyněk zmiňuje na mnoha místech Starý zákon:

Hle, nakrmím tento lid pelyňkem a napojím je otrávenou vodou, rozptýlím je mezi pronárody, které neznali oni ani jejich otcové. (Jeremiáš 9: 14)

Ty, kdo převracejí právo v pelyněk a spravedlnost srážejí k zemi... (Amos 5: 7)

Jsem pro smích všemu svému lidu, předmětem jejich popěvků každodenně. Nasytil mě hořkostmi, napojil pelyňkem... (Pláč 3: 14–15)

V Novém zákoně pak můžeme číst:

Zatroubil třetí anděl a zřítíla se z nebe veliká hvězda hořící jako pochoděň, padla na třetinu řek i na prameny vod. Jméno té hvězdy je Pelyněk. Třetina vod se změnila v pelyněk a množství lidí umřelo z těch vod, protože byly otráveny (Zjevení 8: 11).

V kontextu biblických textů představoval pelyněk tedy pohromu, prokletí, neštěstí nebo vyjadřoval nespravedlivost údělu.

Od nepaměti používaly čaje a nálevy připravené z pelyňku pro podporu žaludeční činnosti, při potížích se žlučníkem nebo při jaterních problémech.

Hlavní historické léčebné použití pelyňku zmiňuje už Ebersův papyrus z roku 1552 před Kristem. Hovoří se zde i o pelyňku jako o jedinečném prostředku pro „vyhánění“ cizopasníků z těla, především střevních parazitů škrkavek, roupů a tasemnic.

V anglickém názvu pelyňku se tento význam udržel dodnes – wormwood (worm = červ, wood = dřevo, rostlina).

Pelyněk byl považován za rostlinu síly, zdaru a zdraví mezi Řeky, Římany i Galy. Není to samozřejmě historická skutečnost, ale pohádkový galský hrdina Asterix byl vyhlášený svou zálibou v posilujícím pelyňkovém nápoji. Mimochodem pelyněk patří do čeledi hvězdnicovitých (*Asteraceae* – Asterix).

Od Římanů a Keltů znalost pelyňkových přípravků převzaly germánské kmeny. Germáni pelyněk využívali velmi hojně, bezpochyby pro stejné účely jako ostatní tehdejší národy.

Pro jeho hořkou chuť a pro rituální použití před bojem odvar nazývali *Werra Mut* – válečná odvaha.

Stejně tak je možné, že původně se ve slovním staroněmeckém základě pro vermut vyskytovalo slovo **der Wurm (červ)**, a šlo o totožný význam, jaký používají doposud Angličané (zmíněný *wormwood*).

Případně mohlo jít o významové propojení. Voják, od kterého byly očekávány hrdinské a udatné skutky, těžko mohl trpět škrkavkou nebo jiným střevním cizopasníkem.

Do dnešních dnů označujeme hořký alkoholický nápoj s obsahem pelyňku jako vermut.

K pelyňkům měli vřelý vztah i Slované. Nejenom že znali léčebné účinky, ale také připravovali čarovné vykuřovací směsi známé jako **devatero bylin**. Mezi nimi byl jak pelyněk pravý (*Artemisia absinthium*), tak pelyněk černobýl (*A. vulgaris*). Vykuřovací směs byla považována za mocnou matérii při vyhánění zlých duchů z lidských obydlí, pohřebišť a svatyň.

Moderní historie využití pelyňku souvisí s Velkou francouzskou revolucí. Jedním z prchajících „občanů“ byl lékař Pierre Ordinaire. Usadil se poblíž města Val-de-Travers.

Pamatoval si, že lidé zde připravovali léčivý hořký alkoholový extrakt z pelyňku a několika dalších alpských bylin.

Ordinaire se rozhodl svou živnost založit právě na výrobě podobného produktu.

Svůj přípravek doporučoval na epilepsii, dnu, ledvinové kameny, žaludeční a střevní koliky, bolest hlavy, pro zmírnění porodních bolestí a samozřejmě proti parazitům.

Jedním z jeho pacientů byl major Jean Dubied, který si novou medicínu velmi pochvaloval. S Ordinairem se dohodl, odkoupil patent a sám zahájil v roce **1794** komerční výrobu aperitivu na bázi výtažků z pelyňku, který nazval Absinthe (česky absint).

Jeho receptura byla následující:

*Na 18 hrnců silné pálenky (pravděpodobně asi 35 litrů) přidat velké vědro pelyňku pravého (*Artemisia absinthium*), přiměřeně máty (*Mentha piperita*), dvě hrstě meduňky (*Melissa officinalis*), dvě hrstě bedrníku anýzu (*Pimpinella anisum*), stejné množství fenyklu (*Foeniculum vulgare*) a trochu puškvorce (*Acorus calamus*). Toto se zpracuje a pro správné zabarvení pak přidat plnou hrst pelyňku římského (pontického, *Artemisia pontica*) a stejné množství yzopu lékařského (*Hyssopus officinalis*).*

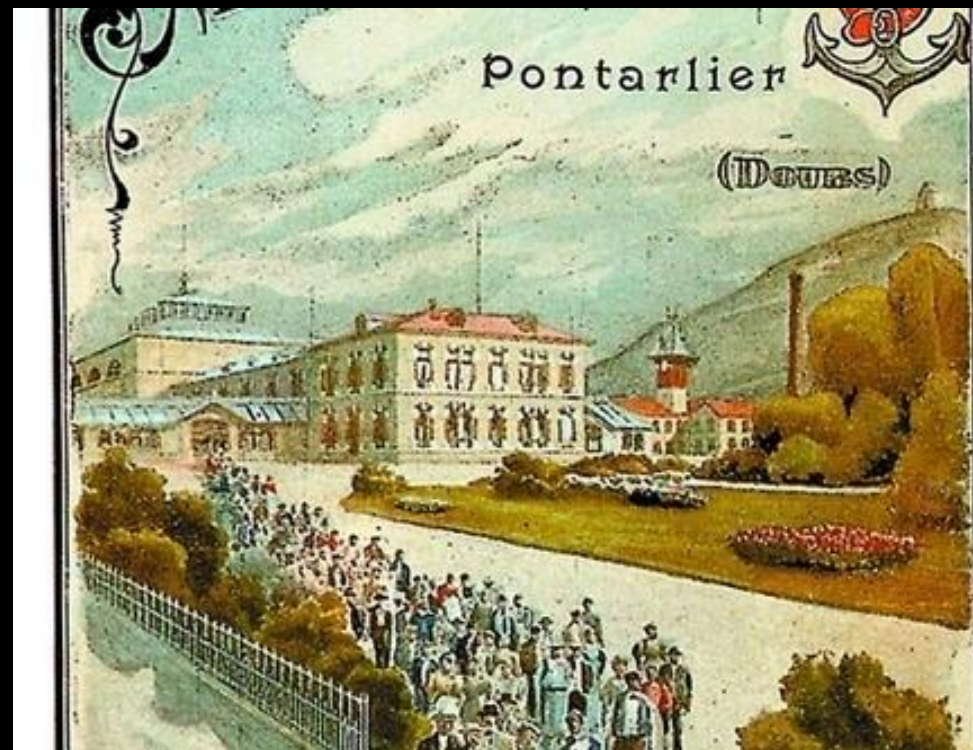

V roce 1797 převzal podnik zeť pana Dubieda, **Henry-Louis Pernod**. (Pozn.: Společnost Pernod je dnes největším výrobcem destilátů v Evropě.)

V prvním roce vyráběl Pernodův závod pouhých 16 litrů absintu denně. V roce 1805 se závod stěhuje do Francie, do města Pontarlier, a objem výroby se zdesetinásobuje.

V roce 1850, kdy
zakladatel značky
Pernod, Henry-Louis
umírá, využívala tato
továrna pro výrobu
absintu 26 palíren a
produkovala 20 000
litrů nápoje denně.

Ve složení surovin velké rozdíly nebyly, postupně se však vytvořily odlišnosti v technologii samotného procesu.

Vznikly tak tři základní kategorie absintu.

Absint z první skupiny se označoval jako *absinthe Suisse*, s obsahem alkoholu 68 až 72 objemových %.

Druhou třídou byl *absinthe demi-fine*, s obsahem alkoholu 50 až 68 %.

Poslední v řadě byl *absinthe ordinaire*, s obsahem alkoholu 45 až 50 objemových %.

V prvním kroku tradiční receptury byly uvedené byliny několik hodin až dní louhovány ve studeném lihu. Následnou destilací byly odděleny těkavé podíly, byla získána hlavní frakce a ve vařáku zůstal destilační zbytek s méně těkavými složkami.

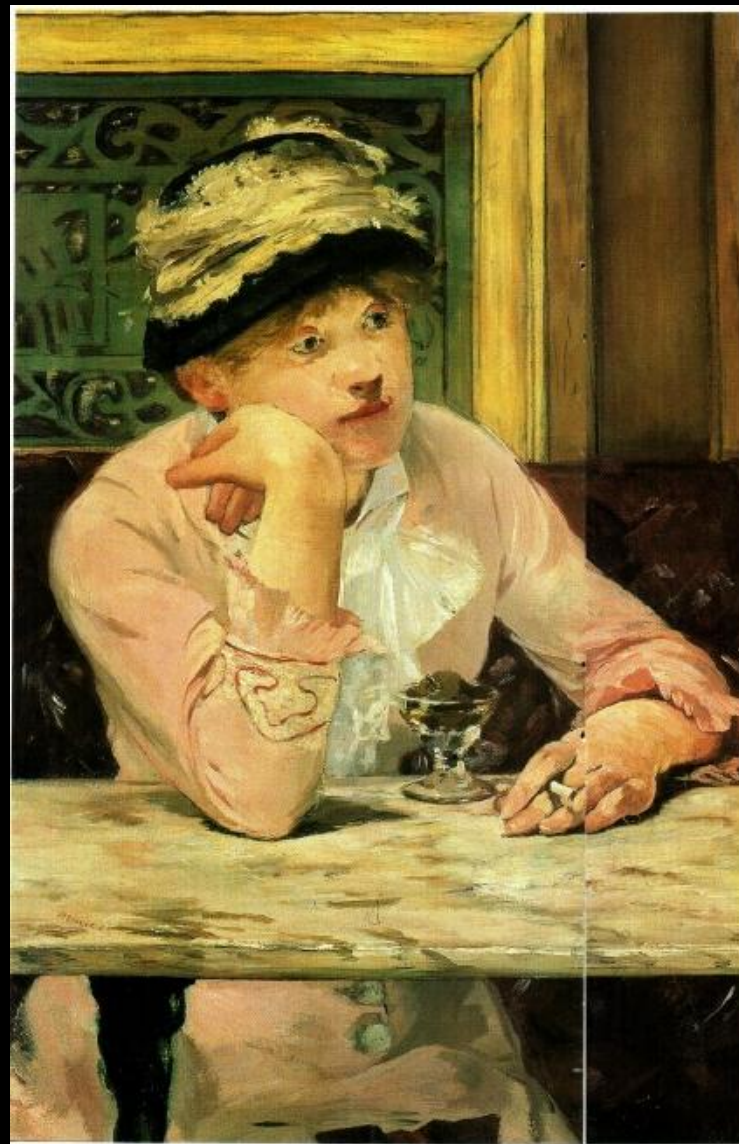
Hlavní destilační frakce se stala základem *absinthe Suisse* a *absinthe demi-fine*.

Pro výrobu *absinthe ordinaire* se smíchal destilační zbytek s první frakcí a ten byl naředěn na požadovanou koncentraci.

Švýcarské absinty nejvyšší kvality se po tomto kroku již dále nezpracovávaly, po naplnění do láhví byly distribuovány odběratelům. *Absinthe Suisse* byl čirý, silný destilát, bez výrazného zeleného zbarvení.

Naopak kvalitní absint vyráběný ve Francii, zpravidla v třídě *absinthe demi-fine*, vznikal teprve další úpravou. V této fázi se přímo do destilátu přidával pelyněk pontický, listy špenátu, petržel, kopřiva a rozrazil.

Absinthe demi-fine se zpravidla nepil v této podobě. V pařížských kavárnách a kabaretech byl podáván ve vysoké sklenici s karafou vychlazené vody. Host si do sklenice doplnil obvykle trojnásobek až pětinasobek vody k objemu samotného absintu. **Typickým projevem tohoto zředění bylo zakalení nápoje.**

Někteří si oblíbili ještě doslazení malým množstvím hnědého třtinového cukru.

Kromě obou vysoce kvalitních absintů a běžného *absinthe ordinaire* se v průběhu 19. století **začaly na trhu objevovat i velmi špatné produkty.**

K jejich výrobě se používal syntetický líh, k vytvoření chuti výhradně destilační zbytek po prvním stupni a k docílení typické barvy nová syntetická barviva, například anilinové barvy nebo azobarviva. Kromě toho se přidávaly sloučeniny antimonu, síran měďnatý a jiné pochybné ingredience.

Protože šlo ve srovnání s kvalitním absintem o velmi laciné pití, jeho rozšíření na konci 19. století bylo všeobecné. Prodej destilačního zbytku se u některých výrobců kvalitního švýcarského nebo francouzského absintu stal obchodně nejvýnosnější činností.

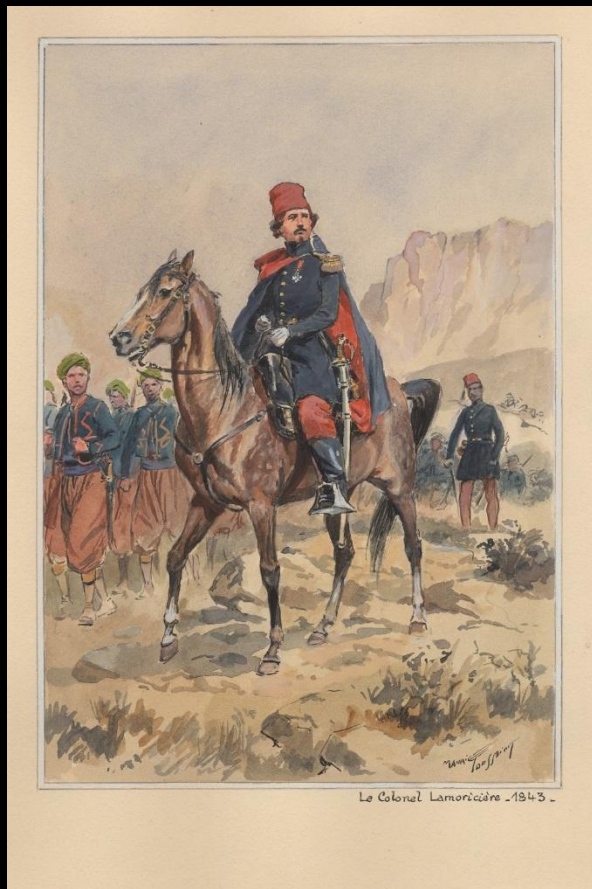

Protože šlo ve srovnání s kvalitním absintem o velmi laciné pití, jeho rozšíření na konci 19. století bylo všeobecné. Prodej destilačního zbytku se u některých výrobců kvalitního švýcarského nebo francouzského absintu stal obchodně nejvýnosnější činností.

Roky 1844 až 1847!

Velení francouzské armády při alžírském tažení nakupovalo od roku 1844 do roku 1847 pro bojující sbory (*Batallion d'Afrique*) absint jako prevenci proti střevním nemocem, nejenom parazitárním. Vojáci absintu přivykli a po svém návratu do Francie jednak pokračovali v jeho pití, jednak tento zvyk rozšířili i na své okolí.

70. léta 19. století

S počátkem sedmdesátých let 19. století postihla Francii pohroma v podobě mšičky révokaze (*Viteus vitifoliae*), která během následujících dvaceti let zdecimovala francouzské vinice (asi 1 milion hektarů).

Cena vína velmi stoupla, zatímco cena *absinthe ordinaire* dále klesala.

V roce 1874 se ve Francii vypilo 700 000 litrů absintu, v roce 1910 neuvěřitelných 36 000 000 litrů.

Sklenice obyčejného absintu stála v pařížském pouličním baru 15 centimů, což byla třetina ceny vecky francouzského bílého chleba.

V roce 1869 bylo v Paříži 35 000 barů, nálevení a kabaretů a téměř v každém z nich se okolo páté hodiny odpolední držela **zelená hodinka, l'Heure Verte**, tedy chvíle, kdy se statisíce lidí zastavilo na skleničku **La fée Verte, zelené víly**.

Absint byl oblíbený mezi všemi sociálními skupinami. Přesto je však jeho konzumace spojována především s velkými umělci výtvarné, literární a hudební scény konce 19. a začátku 20. století. Edgar Degas, Edouard Manet, Pablo Picasso, Henri de Toulouse-Lautrec i Vincent van Gogh na svých obrazech zvěčnili pijáky absintu nebo použili sklenici absintu jako součást zobrazovaného kavárenského interiéru.

Mnohé z jejich nádherných obrazů vznikaly pod přímým vlivem *la fée verte*. Hudební díla Erica Satieho nebo Clauda Debussyho se vyznačují ve zvukové rovině podobnými rysy jako barevné vize malířů impresionistů a postimpresionistů.

Manet, Édouard (1832-1883)

Van Gogh, Vincent Willem (1853-1890)

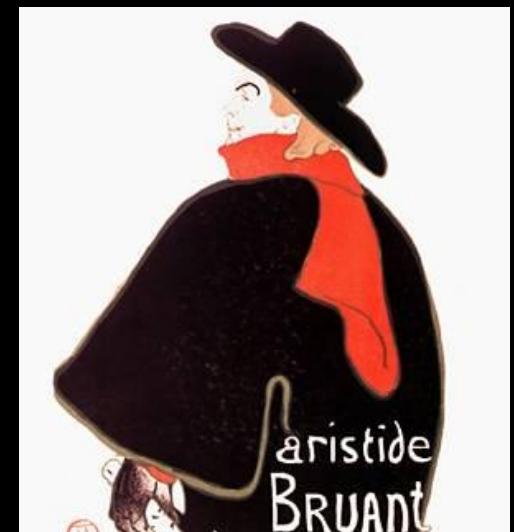
Picasso, Pablo Ruiz y (1881-1973)

Gauguin, Paul (1848-1903)

Cézanne, Paul (1839-1906)

Toulouse-Lautrec, Henri de (1864-1901)

Naturalistická díla Emila Zoly zobrazují osudy lidí závislých na absintu (například Zabiják). Prokletí básníci Arthur Rimbaud, Paul Verlaine, Charles Baudelaire byli vyhlášeni svými excesy vyvolanými absintem.

První informace o tom, že pravidelné pití absintu může vést k závažným změnám v psychice a způsobovat i další vážné zdravotní potíže, odlišné od účinků běžného alkoholu, se objevily již v roce 1859. Lékař August Moteta používá termínu absintismus. Ten je odlišován od běžného alkoholismu právě specifickými příznaky intoxikace absintem.

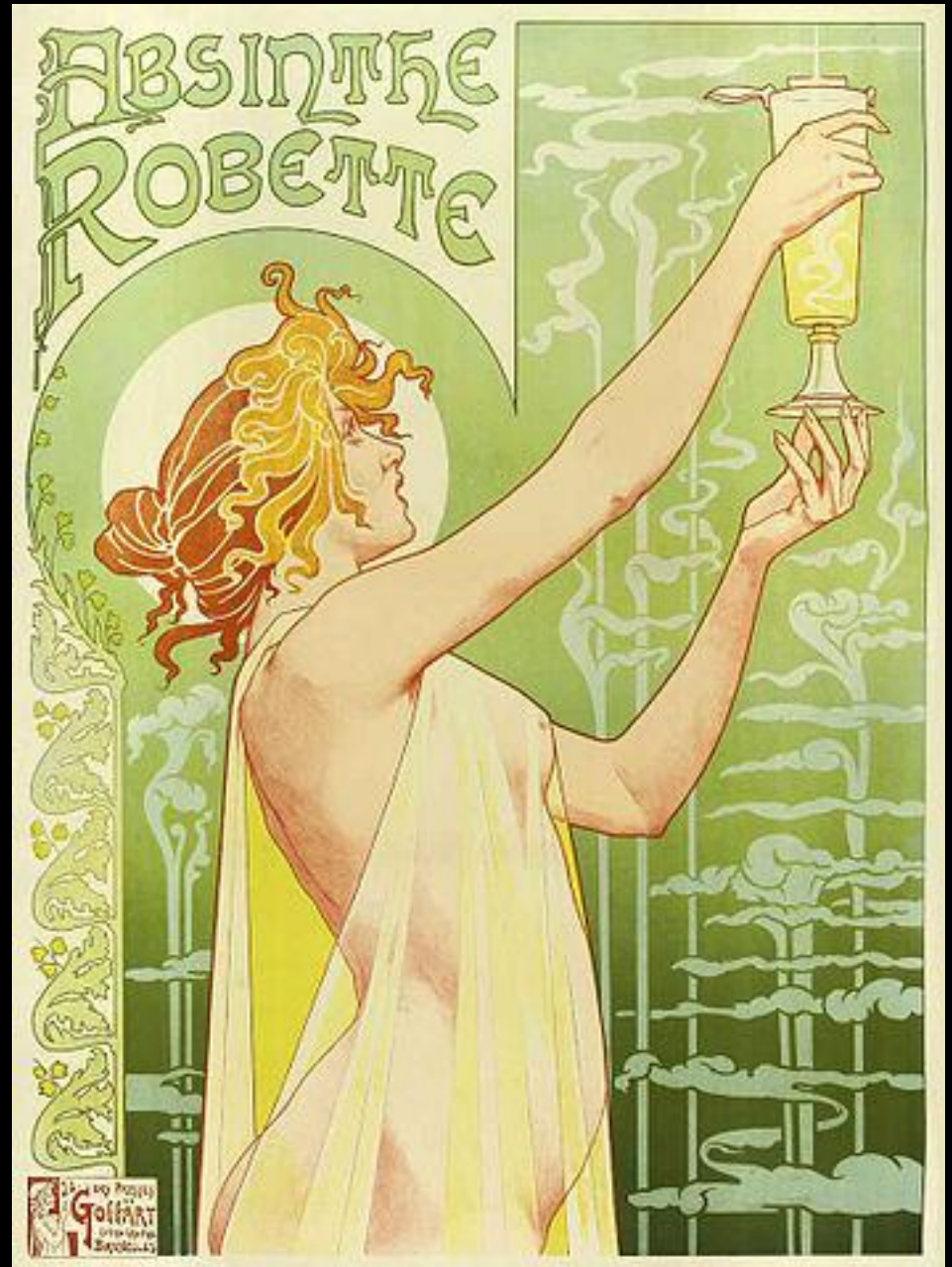
Myšlenky se chopil význačný francouzský lékař a psychiatr, vedoucí azylové nemocnice u svaté Anny v Paříži, Valentin Magnan. Právě tento muž připsal záchvaty podobné epilepsii pozorované u pijáků absintu účinným látkám přítomným v silici pelyňku.

V roce 1905 přistoupila Belgie jako první země na světě k úplnému zákazu výroby a prodeje *la fée verte* na svém území.

O tři roky později se přidalo Švýcarsko, tedy stát, na jehož území nápoj ve své moderní podobě vznikl. Iniciací zdejšího zákazu byla rodinná tragédie, kdy sedlák Jean Lanfray po vypití většího množství alkoholu, mezi kterým nechyběla láhev absintu, postřílel celou svou početnou rodinu, aniž by si druhý den po zločinu cokoliv z toho uvědomoval nebo pamatoval.

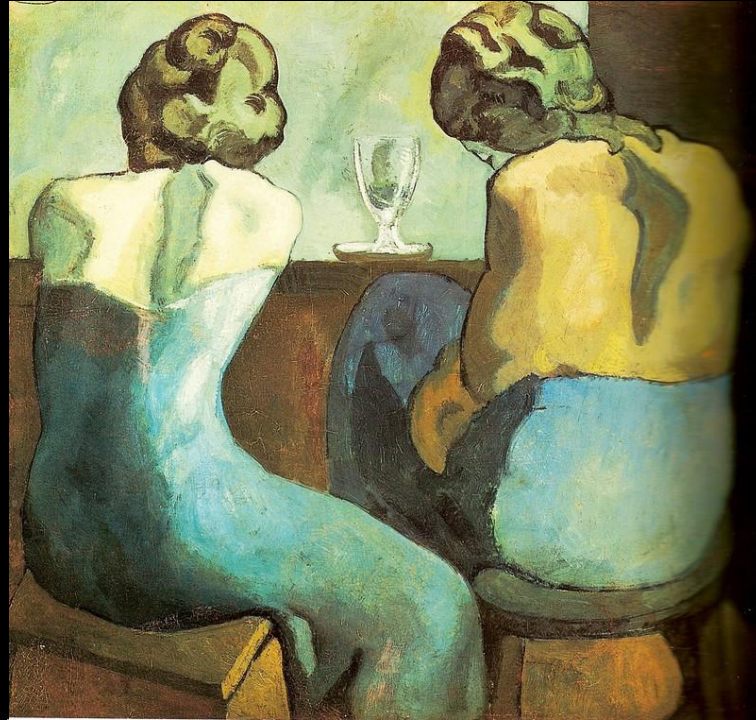
V letech 1910 následovalo Nizozemsko, 1912 Spojené státy americké, 1913 Itálie. Až v roce 1923, jako jedna z posledních evropských zemí, vydalo zákaz výroby a prodeje Německo.

Ve Velké Británii ani v předválečném Československu absint zakázán nebyl. Britové více důvěřovali své skotské, Češi pivu.

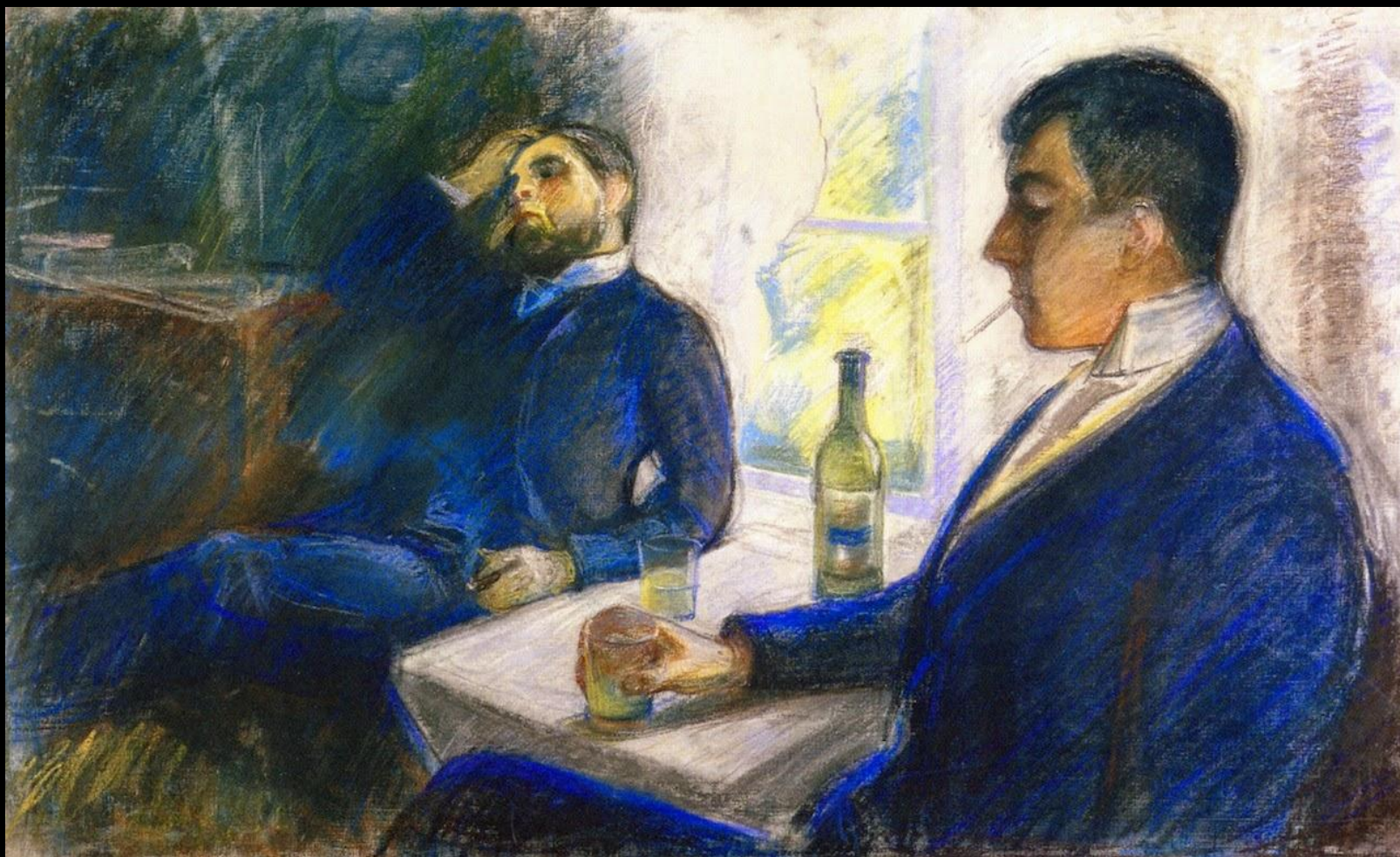
Absint vyráběný v Čechách byl znalci nazýván „pražský“ a lišil se od ostatních absintů přítomností pepermintu.

V USA je absint zakázán doposud.

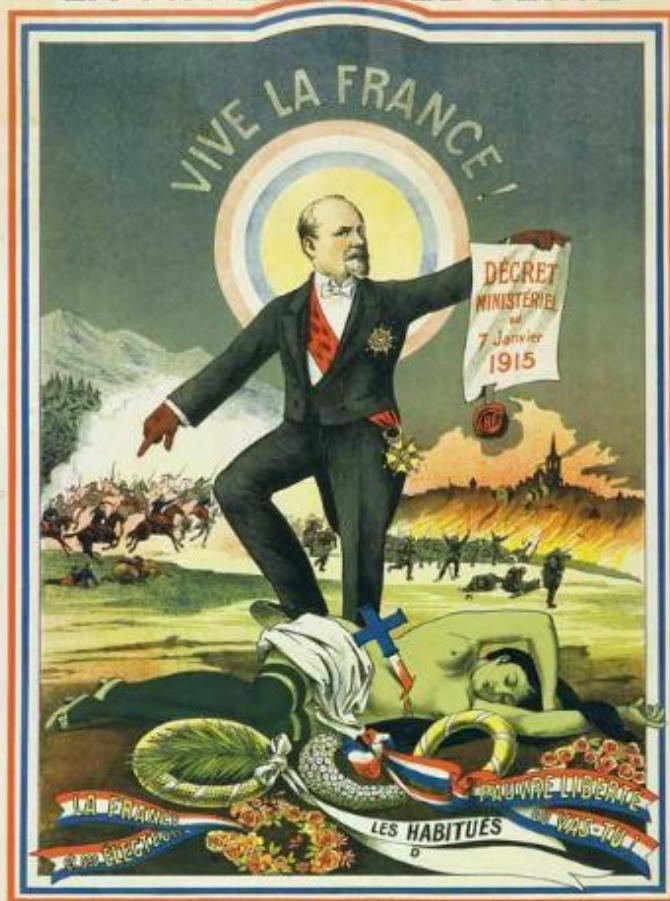

Pobouřené veřejné mínění se začínalo vzmáhat v neprospěch absintu i v samotné Francii, zde za skryté podpory vinařů, kteří pro všeobecnou oblibu absintu tratili obrovské zisky. Francouzská vláda však nebyla zákazu nakloněna. Díky enormní konzumaci plynuly do státní pokladny enormní příjmy, z daně uvalené na destiláty.

LA FIN DE LA FÉE VERTE

SUPPRESSION DE L'ABSINTHE EN FRANCE

RAPPORT PRÉSENTÉ LE 7 JANVIER 1915 PAR

M. YVON, président du Comité; RALLY, ministre de l'Intérieur; BOUT, ministre des Finances, et BARRA, ministre de la Justice

Décret signé le même jour par M. R. POINCARÉ, Président de la République Française

LOI votée à la Chambre le 16 Mars 1915 -- Rapporteur: M. SCHMIDT, député de St-Denis (Yvelines)

Editeur Propriétaire: A. FROST, à Nancy (Meurthe)

K rychlému zvratu však došlo v roce 1915. Nejvyšší francouzské armádní velení s hrůzou zjistilo, že obrovská konzumace absintu mezi vojáky vede k jejich praktické bojeschopnosti. Absint byl v celé zemi s okamžitou platností zakázán.

Upálení francouzské zelené víly (1915) je sledováno z nebes již upálenou zelenou vílou švýcarskou (1908).

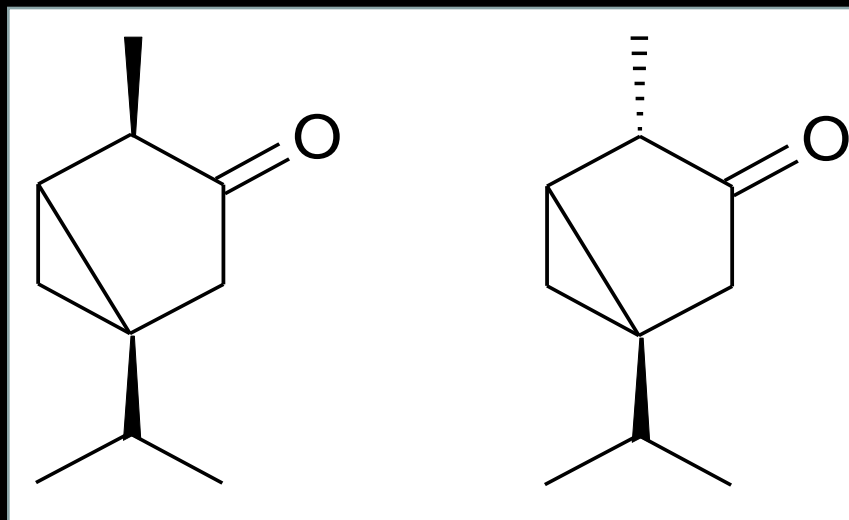
VOTE DE LA CHAMBRE DES DÉPUTÉS
12 Février 1915

SUPPRESSION DE L'ABSINTHE

La Fée Verte Française va rejoindre sa soeur de Suisse
qui l'attend depuis le 5 juillet 1908

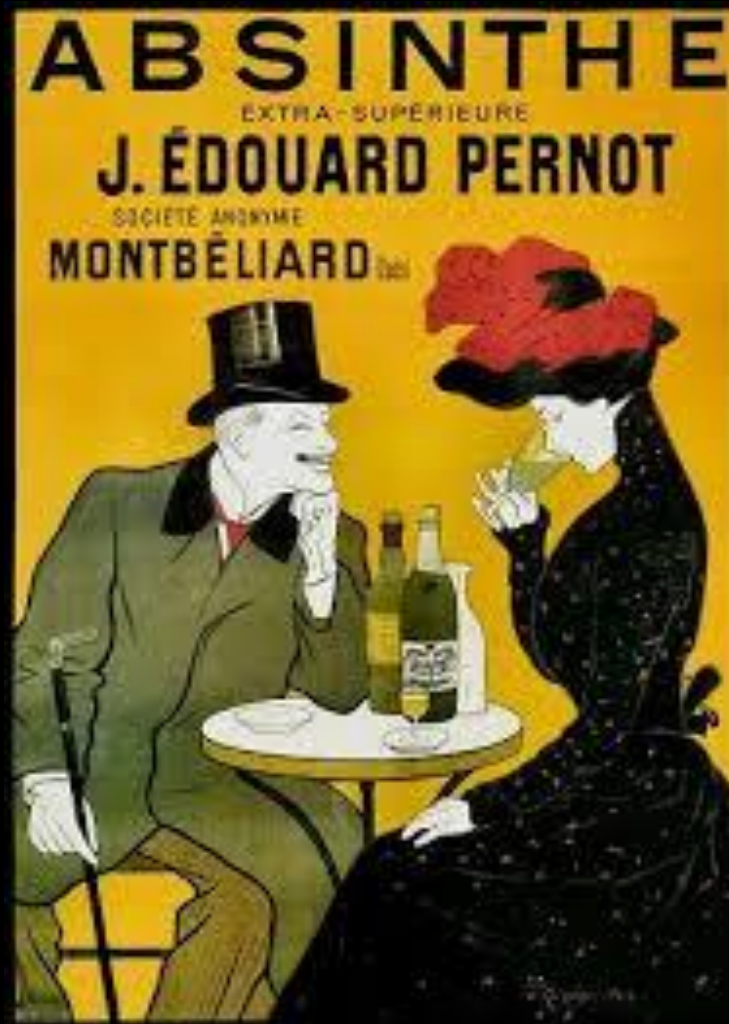
Pelyněk obsahuje asi 0,5 % olejové silice, kterou je možné při louhování převést do alkoholu. Silice obsahuje řadu biologicky aktivních sloučenin. Nejvýznamnějšími z nich, v souhrnném množství až 50 %, jsou terpeny α -thujon a β -thujon.

(1)

(2)

Chemická struktura diastereoizomerů α -thujonu (1) a β -thujonu (2), neurotoxických terpenických látek obsažených v pelyňkové silici.

Objektivními toxikologickými testy byla prokázána značná neurotoxicita obou izomerů, přičemž α -izomer je asi 2,3krát toxičtější než izomer β .

Biochemický účinek α -thujonu a β -thujonu na lidský organismus souvisí s jeho působením jako selektivní blokátor receptorových míst pro kyselinu γ -aminomáselnou (GABA). GABA je jedním z klíčových neurotransmiterů působících v synapsích v centrálních oblastech mozku.

V roce 1990 vstoupilo v zemích Evropské unie v platnost nařízení Evropské komise legalizující výrobu a prodej absintu v členských státech. Toto povolení bylo vydáno na základě podrobných toxikologických testů a stanovuje, že v absintu a jemu podobných produktech nesmí být překročena koncentrace 35 mg thujonu (suma obou izomerů) v jednom litru nápoje.

LA FIN DE LA FÉE VERTE

La Fee Verte